

GLD360 1 Pedagogikk og elevkunnskap 4, bacheloroppgave

Kandidat 18

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
i Informasjon	Dokument	Automatisk poengsum	Lever
1 Opplasting av bacheloroppgave	Filopplasting	Manuell poengsum	Lever
2 Opplasting av samtykkeskjema	Filopplasting	Manuell poengsum	Lever

GLD360 1 Pedagogikk og elevkunnskap 4, bacheloroppgave

Emnekode	GLD360	PDF opprettet	12.08.2016 12:49
Vurderingsform	GLD360	Opprettet av	Hilde Lyster
Starttidspunkt:	11.05.2016 08:45	Antall sider	36
Sluttidspunkt:	30.05.2016 13:45	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201606200000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Seksjon 1

Informasjon

Eksamensinformasjon:

[Eksamensinformasjon for innlevering](#)

Forside:

[Framsidedmal Bachelor-mal med Nord logo](#)

Samtykkeskjema:

[Samtykke til Nord universitets' bruk av prosjekt, kandidat bachelor og masteroppgaver](#)

Opplasting av bacheloroppgave

Opplasting bacheloroppgave

Last opp pdf.-filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Filopplasting

Filnavn	5208322_cand-5892963_5224938
Filtype	pdf
Filstørrelse	1073.576 KB
Opplastingstid	26.05.2016 14:29:37

Neste side
Besvarelse
vedlagt

BACHELOROPPGAVE

Emnekode: GLD 360

Kandidat: Anne Laugen

Profesjonsetiske utfordringer ved grendeskoler.

Utfordringer med å forholde seg profesjonell når relasjonene blir for nære.

Professional ethical challenges in schools in small villages.

Challenges with remaining professional when the relations are close.

Dato: 26/05-2016

Totalt antall sider: 29

Førord

Håvard Tjora har sagt det så fint: "En god lærer bruker hjerte, hjerne og ryggrad i jobben".

Jeg har i 28 år mer eller mindre sammenhengende jobbet med mennesker. Det har vært mennesker i alle aldre, og mennesker med ulike forutsetninger i livet. Mitt eget liv har vært preget av mangt og mye, jeg er vokst opp i et hjem hvor rus og overgrep var en del av oppveksten. Jeg tenkte ikke den gangen at noen hadde et ansvar om å "redde" meg, eller si ifra. Men etter at jeg ble voksen, selv fikk barn og begynte å jobbe med barn, ble dette viktige tanker. Noen skulle ha sett og noen skulle ha sagt ifra. Men det skjedde ikke, og det var antagelig på grunn av de "nære relasjonene". Naboene og den nærmeste omgangskretsen vår var blant annet folk som jobbet i Oslo politidistrikt. Når jeg tenker etter, er det for meg helt umulig at de ikke skulle ha "sett" eller hørt noe. Så derfor er dette noe som har opptatt meg i mitt voksne liv, og noe jeg jobber for å unngå skal skje med andre. Etter at jeg flyttet til en liten bygd hvor man ser og føler på de nære relasjonene, ble det enda viktigere for meg å ha et profesjonelt forhold til min profesjon.

Til tross for min litt brokete oppvekst sitter jeg i dag og kjenner meg så "rik". Jeg er omringet av en vakker familie, gode kolleger, elever, venner og støttespillere. Jeg har heldigvis evnen til å kjenne på denne rikdommen hver dag.

Da jeg startet på dette utdanningsløpet, var det mer skrekk enn fryd inni bildet. Dette er en drøm jeg har gått med i mange, mange år, og nå var kanskje muligheten her. Etter 20 år i barnehagen, med de små todlerne, kjente jeg at både de og jeg trengte noe nytt. Jeg har vært "alenemamma" for 4 nydelige barn, det meste av deres oppvekst, fordi mannen i huset har "bodd" langs veiene i Europa. Jeg tror jeg har vært en dedikert mamma, som har stilt opp for barna på skole, fritidsaktiviteter og i livet ellers. Jeg har også vært en streng mamma, hva nå det måtte bety. Hvis det å være streng betyr at jeg har hatt regler og stilt krav til barna, ja, da har jeg vært streng. Jeg sitter i dag og kjenner på stoltheten. Stoltheten over hvor flotte mennesker de har blitt, alle fire. De har gode utdannelser og jobber, de har gode verdier og de stiller opp for menneskene rundt seg. Så når dette er sagt, så skjønner dere hvorfor jeg føler meg så rik. Det har også "duknet" opp to nydelige barnebarn, med nummer tre underveis. Så i mine øyne er ikke rikdom bundet sammen med en telefon fra Hamar, men en telefon eller sms fra en av mine skatter.

Jeg har så mange jeg vil takke, for at jeg forhåpentligvis er i mål, etter dette. Det er en selvfølge at jeg må takke mine nærmeste, for all støtte, oppmuntring og kjærighet. Jeg må

takke gode kolleger og elever, som heldigvis lærer meg noe nytt hver dag. Jeg må takke flotte og morsomme medstudenter, gode lærere, praksislærere og forelesere. Jeg må takke Mona og Hege på Nord Universitetet, for all støtten og hjelpen når mamma døde. Hadde vel måtte tatt opp igjen en eksamen, hadde det ikke vært for dere. Hege Myhre får takk igjen, som min veileder og gode samtalepartner. Jeg må rette en stor takk til min inspirasjonskilde på Vikna, Anne Grete Edvartsen, du er gull. Min aller første praksislærer og evige mentor, Egil Gangåsseter, tusen takk. To stykker jeg ikke føler jeg får takket nok, og som jeg står i evig takknemlighetsgjeld til: Linda og verdens beste Anette. Tusen takk for at dere er dere, og for at dere er en stor del av livet mitt. Jeg vet ikke hvor jeg hadde vært uten.

Da jeg skulle skrive en oppgave som dette, sa mye seg selv. Jeg måtte skrive om noe jeg brenner for, og som jeg har brent for siden jeg flyttet til den lille bygda her. Jeg måtte skrive om etiske utfordringer og de nære relasjonene. Dette er noe jeg ser og føler på hver dag, hele året. Hva gjør det med oss, når vi jobber, bor og omgås så tett hele tiden? Hvor går grensene for hva som er etisk korrekt og hva velger vi å se forbi, fordi noe kjennes ubehagelig eller for nære? Jeg er fullstendig klar over at dette ikke er en fasit på hvordan det er overalt, men har samtidig fått en liten bekreftelse på mine tidligere observasjoner og erfaringer. Jeg håper at flere skoleledere i fremtiden kan sette dette på agendaen i sin skolehverdag, slik at vi alle sammen kan få en lettere hverdag når nærheten kommer innpå oss.

”Å opptre profesjonelt vil si å utvikle og besitte både den faglige og den etiske kompetansen som faget krever, kunne regler og retningslinjer, men også ha dømmekraft og relasjonell kompetanse”. (https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Profesjonsetikk/idehefte_profesjonsetikk_rogaland.pdf)

Foldereid 26. mai - 2016

Anne Laugen

Sammendrag

Det er mange grendeskoler i Norge, og noen er veldig små. Det er ikke gjort noe forskning på hva små skoler og relasjoner har å si for yrkesetikk og profesjonaliteten til lærerne.

Er det slik at man klarer å bevare profesjonaliteten og yrkesetikken når man står å underviser barnet til din nærmeste venn eller kollega? Hvis du mistenker at barnet til din nærmeste nabo kanskje ikke har det så bra, klarer man å se og gjøre noe med det? Snakker man om de etiske utfordringene som kan dukke opp i hverdagen som lærer, med andre kolleger? Er det slik at resten av innbyggerne i bygda klarer å skille mellom jobb og privatliv? Hvem er det som har ansvaret for å sette etiske problemstillinger på dagsorden, slik at alle de ansatte er beredt på å møte utfordringer som kan komme, og har god nok kunnskap rundt ulike tema? Dette er noen av de spørsmålene jeg ønsker å svare på med denne oppgaven. Jeg har gjort forsøk på å finne svar ved å bruke en kvalitativ metode. Jeg har intervjuet tre yrkesaktive lærere fra en grendeskole jeg har litt kjennskap til fra før. Jeg har også forsøkt på å drøfte noen av funnene ut fra teori om yrkesetikk, lover og regler, samt sett litt på verdier. Det var som sagt lite forskning på området, dermed har det vært litt vanskelig å gjøre et solid utvalg av teori som går akkurat på temaet.

Funnene i denne undersøkelsen ga ikke noen endelige svar på alle de stilte spørsmålene, men det er mulig å si at det er noen tendenser. Det viser seg at informantene mener det kan være vanskelig å bevare profesjonaliteten når man mistenker at barnet til naboen ikke har det så bra. Det er vanskelig for lærerne når innbyggerne i bygda ikke klarer å skille mellom jobb og privatliv.

Innholdsfortegnelse

1) Innledning.....	1
2) Teori	2
2.1 Profesjon og yrkesetikk	2
2.2 Valg og verdier	3
2.3 Vår profesjons plikter	4
3) Metode.....	5
3.1 Intervju	6
3.2 Validitet og reliabilitet	8
3.3 Etsiske betraktninger.....	8
4) Resultat.....	9
4.2. Egen og andres profesjonalitet.....	12
4.3. Om å se, og om å si ifra.....	13
5) Drøfting	15
5. 1 Hovedfunn av resultat.....	15
5.2 Resultat i forhold til teori.....	15
5.3 Vurdering av metode	18
6) Konklusjon	20
Litteraturliste	21
Vedlegg	22
Vedlegg 1 Tilleggsspørsmål til intervju	22
Vedlegg 2 Den profesjonsetiske plattformen	23

1) Innledning

Over hele Norge finner man grendeskoler. Noen er større og noen mindre, noen fulldelte og noen fådelte. Det som er interessant å se nærmere på, er om praksisen gjøres likt over hele linja, selv når forholdene blir veldig små. Er det slik at man klarer å bevare profesjonaliteten og yrkesetikken når man står å underviser barnet til din nærmeste venn eller kollega? Hvis du mistenker at barnet til din nærmeste nabo kanskje ikke har det så bra, klarer man å se og gjøre noe med det? Snakker man om de etiske utfordringene som kan dukke opp i hverdagen som lærer, med andre kolleger? Er det slik at resten av innbyggerne i bygda klarer å skille mellom jobb og privatliv? Hvem er det som har ansvaret for å sette etiske problemstillinger på dagsorden, slik at alle de ansatte er beredt på å møte utfordringer som kan komme, og har god nok kunnskapen rundt ulike tema?

Min hypotese er følgende: "Når relasjonene mellom lærere og elever, foresatte og annet personale blir svært nære, kan det være utfordrende for læreren å opptre profesjonelt." For å kunne trekke en eventuell slutning er det mest hensiktsmessig å dele hypotesen inn i tre isolerte kategorier:

1. Lærerbarn og lærerrom
2. Synspunkter på lærerrollen
3. Om å se, og si fra

Det er mange spørsmål som dukker opp, og det er noen av disse jeg håper på å kunne besvare i denne oppgaven. Etiske forhold ved grendeskoler er ikke et godt belyst tema, derav har det vært vanskelig å finne relevant teori om emnet. Det som da har blitt mitt alternativ er å se på teorien som finnes om etikk og profesjonsetikk, valg og verdier, samt sett litt hva lovverk krever av oss som lærere, deretter prøve å finne svar på noen av disse spørsmålene ved å intervju lærere som lever i denne hverdagen.

2) Teori

2.1 Profesjon og yrkesetikk

Jobben som lærer innebærer at man hver eneste dag blir stilt ovenfor utfordringer og vanskelige valg. Alle våre elever er ulike, og kan derfor havne i konflikt med hverandre, og det er i alltid at vi som lærere klarer å "se" den beste løsningen der og da. Det er i slike situasjoner det er viktig for lærerne å utøve profesjonelt skjønn. Det at profesjonsetikken settes i fokus er med på å gi lærerne de rette verktøyene, slik at de gjør de rette valgene i de gitte situasjonene.

Begrepet *profesjon* definerer ikke bare et yrke, men settes i sammenheng med en definert rolle i samfunnet. *Etikk* er moralens teori og innebærer en systematisk analyse av hva som er rett og galt. Etikken bidrar med metoder og hjelp i arbeidet med å bygge tillit og god organisasjonskultur. *Profesjonsetikk* er et rammeverk en profesjon forholder seg til. Etske prinsipper skal være veiledende og fremme refleksjon omkring etiske problemstillinger (Bergem, 2011).

Det å opptre profesjonelt vil si å utvikle og besitte både den faglige og den etiske kompetansen som faget krever, kunne regler og retningslinjer, men også ha dømmekraft og relasjonell kompetanse (ibid.).

Yrkesetiske retningslinjer er regler som sier noe om holdninger og hvordan en skal opptre når en utøver et yrke i ulike samarbeidsforhold. Dette skal sikre et felles verdigrunnlag å arbeide ut i fra. Boka *Læreren i etikkens motlys* av Bergem (2011) sier mye om det manglende fokuset lærerutdanningen har på etikk og profesjon. Det kommer frem at lærerstudenter "vet" at de har taushetsplikt, men at de stiller spørsmål når det nevnes yrkesetikk. I utdanningsløpet er man 100 dager i praksis, noe som også er blitt stilt spørsmål ved om det er nok. Det er faktisk i klasserommet hoveddelen av vår yrkesutøvelse skal foregå, og man burde derfor hatt mer fokus på det praktiske. Bergem (2011) sier at "*På et overordnet plan blir yrkesetikkens primære oppgave å sikre at hensynet til barnets beste blir ivaretatt i alle former for pedagogisk virksomhet*" (s.79). Yrkesetikken er med på å styrke handlingsberedskapen og kvaliteten i den pedagogiske virksomheten mot barn. Den kan gi oss en felles etisk plattform for videre utvikling av lærerprofesjonen. Den kan være med på å øke vår tillit til lærere, og sikre godt skole-hjem samarbeid (ibid.).

2.1.1 Den profesjonsetiske plattformen

På høsten i 2012 vedtok Utdanningsforbundet den profesjonsetiske plattformen, som skulle gjelde for alle lærere og ledere i barnehage og skole. Dette ble gjort fordi at de ønsket å videreutvikle en etisk forsvarlig praksis både i barnehagen og skolen. De ønsket også å fremme et felles ansvar for avgjørelser, slik at ingen lærere eller ledere ble stående alene i møte med ulike former for dilemma og vanskelige valg i sin yrkeshverdag. I vedlegg 2 kan du se et utdrag fra hele den profesjonsetiske plattformen. Et annet formål med plattformen var å øke den etiske bevisstheten og tilliten mellom profesjon og samfunn. De ønsket også at man i større grad kunne stå for å grunngi de valgene som ble tatt i yrkeshverdagen. (Utdanningsforbundet, 2014)

2.1.2 Ulike roller

For at jobben skal bli gjort på de ulike arbeidsplassene er det viktig at hver og en tar ansvaret i den rollen de innehar. *Lederen* har det overordnede ansvaret for at dette temaet blir satt på agendaen. Det er også leders ansvar å legge til rette for interne samtaler og refleksjoner om etiske dilemma eller utfordringer. Alle *tillitsvalgte* er bindeleddet mellom de øvrige ansatte og ledelsen, og har derfor sin del av ansvaret med å holde profesjonsetikken på dagsorden. *Tillitsvalgte* har også som oppgave å holde personalet oppdatert på de til enhver tids gjeldene lover og avtaleverk. *Læreren* er selv ansvarlig for å involvere seg i fellesskapets refleksjoner omkring temaet (ibid.).

2.2 Valg og verdier

Verdier hos oss mennesker er ulike, da vi som individ er ulike. Vi kommer fra forskjellige kulturer og det er derfor viktig at vi kan finne en felles forståelse og et felles språk vi alle kan forholde oss til. Alle mennesker har med seg et verdigrunnlag som sier oss forskjellen på rett og galt. Istedenfor å bruke ordet verdier, kan man her velge å bruke *sosial samvittighet*. Alle har vi verdier med oss i livet, men verdigrunnlaget kan være varierende fra person til person. Verdier er de fellesmenneskelige trekkene som ikke er avhengige av nasjonalitet, religion, rase eller kultur (ibid.)

I den generelle delen av lærerplanen i Kunnskapsløftet leser vi at ”*målet med opplæringen er å utvide evnene hos barn, unge og voksne til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse*”(LK 06, s.5). Det er viktig at lærere, både alene og i kollegiet gjør seg godt kjent med fellesskapets verdigrunnlag. Man kan ofte ha ulike meninger og forståelse

av hva som er viktig å ivareta, når man står ovenfor utfordringer. Sannhet, åpenhet og samvittighet er viktige faktorer i en verdidebatt. ”*Det er lite rom for menneskelig svakhet, det er lite slingringsmonn i etiske konfliktsituasjoner. En slik etikkforståelse kalles for pliktetik, og oppmerksomheten er rettet mot å handle etter universelle regler som gjelder for alle situasjoner.*” (Arneberg og Overland, 2013, s.55)

2.3 Vår profesjons plikter

Man har som lærer en del retningslinjer gjennom plikter, lover og regler å forholde seg til i yrkeshverdagen. I dette kapitlet skal jeg komme inn på noen av de lovene som påvirker hverdagen vår i forhold til at vi skal være der for barna.

2.3.1 Opplæringsloven

Opplæringsloven er en lov som skal sikre best mulig opplæring for elevene i skolen. I 2003 tredde det i kraft en ny paragraf som heter 9a, og den sier noe om hvordan elevene skal ha det når de er på skolen.

§ 9a-1. Generelle krav

Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring (Opplæringslova, 2002).

§ 9a-3. Det psykososiale miljøet

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn (Opplæringslova, 2002).

2.3.2 Barnevern og sosialtjeneste

Som lærere er man også styrt av den lovpålagte opplysningsplikten. Den gjelder for alle som arbeider i offentlige instanser og tjenester, samt for organisasjoner og private som utfører arbeid eller tjeneste for stat, fylkeskommune eller kommune. Selv om man har taushetsplikt, er det slik at opplysningsplikten etter barnevernloven går foran taushetsplikten. Det vil med andre ord si at man ved mistanke om alvorlig omsorgssvikt eller mishandling, skal melde fra til barnevern, og at taushetsplikten ikke skal stå i veien for dette.

§ 15-3. Opplysningsplikt til barneverntenesta

Personalet i skolar etter denne lova skal i arbeidet sitt vere på vakt overfor forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Utan hinder av teieplikta skal personalet av eige tiltak gi opplysningar til barneverntenesta når det er grunn til å tru at eit barn blir mishandla i heimen eller når det ligg føre andre former for alvorleg omsorgssvikt, jf. §§ 4-10 til 4-12 i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntenester, eller når eit barn har vist vedvarande alvorlege åtferdsvanskar, jf. § 4-24 i den same lova. Også etter pålegg frå dei organa som er ansvarlege for å gjennomføre lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntenester, skal personalet gi slike opplysningar (Opplæringslova, 2013).

Opplysningsplikten innebærer at man plikter å melde fra til den kommunale barneverntjenesten på eget initiativ ved bekymring eller mistanke om at et barn lever under forhold som nevnt i loven ovenfor. En plikt vil si at man ikke kan velge mellom å gi opplysninger eller ikke. I tillegg plikter man også å gi opplysninger hvis det kommer et pålegg fra barnevernstjenesten eller fylkesnemnda.

I tillegg til opplysningsplikten til barnevernet har man også opplysningsplikt til sosialtjenesten. Jeg velger å ikke gå nærmere inn på den nå, da det sier seg selv i paragrafen under.

§ 15-4. Opplysningsplikta til sosialtenesta

Personalet i skolar etter denne lova skal i klientsaker gi råd og rettleiing til sosialtenesta. Personalet skal vere på vakt overfor forhold som bør føre til tiltak frå sosialtenesta, og skal av eige tiltak gi sosialtenesta opplysningar om slike forhold. Av eige tiltak kan opplysningar berre givast med samtykke frå eleven, eventuelt frå foreldra, eller så langt opplysningane elles kan givast utan hinder av teieplikta (Opplæringslova, 2013).

3) Metode

Metoden er ”redskapet i vårt møte med noe vi vil undersøke. Metoden hjelper oss til å samle inn *data*, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår”(Dalland, 2012, s. 112). Man skiller mellom *kvantitative* og *kvalitative* metoder.

Kvantitative metoder gir oss data i form av målbare enheter. Tallene gir muligheter til å foreta regneoperasjoner som for eksempel prosent og gjennomsnitt, noe som gjør at man lett kan sammenligne resultater. Kvalitative metoder tar mer sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2012, s. 112).

Jeg har valgt den kvalitative metoden intervju. Da jeg skulle gjøre mine intervjuer, valgte jeg å henvende meg til en skole hvor jeg hadde vært i praksis. Jeg ønsket ikke å gjøre undersøkelsen på min egen arbeidsplass, nettopp med tanke på de nære relasjonene jeg har til

elever og kolleger der. Jeg bor på en liten plass, der ”alle kjenner alle” og jeg har selv kjent på utfordringer i forbindelse med nære relasjoner.

Jeg antok at mulighetene for å få ærlige svar fra mine informanter ville være større når de ikke kjente meg personlig. Før jeg skulle ut å intervju, ønsket jeg å ha minst mulig kontakt med mine informanter. Jeg tok derfor kontakt med en tidligere praksislærer, og ba om hjelp til å skaffe til veie tre lærere, som alle hadde en form for nær relasjon på skolen. Det kunne være egne barn, slekt eller nære venner. Det var en forutsetning at de også bodde i bygda.

Jeg fortalte mine informanter kort hva jeg skrev om i bacheloroppgaven. Videre informerte jeg om at denne oppgaven og informantene ville bli anonymisert. Oppgaven vil også bli ”unntatt offentlighet”, og vil ikke bli publisert. Jeg understreket at dette var viktig for å gi mine informanter trygghetsfølelse og mulighet for å være mest mulig ærlig.

3.1 Intervju

Jeg valgte å ha åpne og halvstrukturerte intervjuer fordi jeg ønsket å ha muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål. (Postholm og Jacobsen, 2011: 68,75). I forkant av intervjuene utarbeidet jeg en *hypotese*, samt en del oppfølgingsspørsmål (Vedlegg 1). Målet mitt var at informantene mine skulle snakke mest mulig fritt, etter at de hadde lest og forstått hypotesen. Samtidig var jeg åpen for at det kunne dukke opp spørsmål som jeg ikke hadde planlagt, men som allikevel kunne være med på å belyse hypotesen min. Postholm og Jacobsen (2011) peker på at det er viktig med intervjuguide, slik at man holder seg til temaet. Det er best om intervjupersonen tar opp temaet spontant og uoppfordret, men dette skjer ikke bestandig. De framhever også fordelene med halvstrukturerte intervjuer, fordi man i slike situasjoner har mulighet for å stille eventuelle oppklaringsspørsmål om noe skulle være uklart eller lite utfyllende. (s. 78-79).

Spørsmålene handlet om hvilke nære relasjoner informantene hadde til elever, kolleger og overordnede på sin skole, og om hvilke overordnede tanker de gjorde seg rundt disse relasjonene. For å undersøke hypotesen min, valgte jeg å intervju tre lærere. Dalland hevder at å intervju fagfolk er en nyttig måte å ta del i ekspertens erfaringer og kunnskaper. Her kan en få tak i kunnskap som ikke finnes i faglitteraturen, og en kan dermed få mulighet til å fremme noe nytt. I tillegg er muligheten for misforståelser mindre, da intervjupersonen gjerne snakker samme «språk» som intervjueren (Ibid., s. 164-165). Dalland (2012, s. 156) beskriver at et kvalitativt intervju «har som mål å innhente kvalitativ kunnskap, uttrykt med vanlig språk. Det forsøker ikke å kvantifisere». Presisjonen i beskrivelsene og fortolkningen av hva

innholdet betyr er styrken i et slikt intervju. En har mulighet til å stille utfyllende spørsmål, slik at en får en mest mulig dekkende beskrivelse (Ibid.).

Å gjennomføre intervjuene individuelt har sine fordeler. Informantene trenger ikke å tenke over hvordan han eller hun fremstår for andre (Postholm og Jacobsen, 2011 s. 65). En annen fordel er at man anonymiserer informanten. Da kan informantene være mer åpen og ærlig i sine svar.

3.1.1 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene foregikk på ettermiddagstid, etter endt undervisningsdag. Jeg fikk benytte et møterom på skolen. Jeg valgte å dokumentere intervjuene mine ved hjelp av en diktafon. På den måten hadde jeg muligheten til å skrive ned eventuelle oppfølgings spørsmål underveis i samtalen, og jeg slapp å notere ned alt som ble sagt. I tillegg til at alt som ble sagt kom med, hadde jeg underveis i transkriberingen muligheter til å tolke stemmeleiet hos informantene.

Under intervjuet satt vi med opptakeren midt på bordet mellom oss. Intervjuene varte fra omkring en halv time til omkring en time. Jeg innledet intervjuene med å fortelle om oppgaven jeg skulle skrive, at det var første gang jeg gjorde noe slikt, og at jeg selvsagt skulle ivareta taushetsplikt og anonymitet. Deretter lot jeg informantene lese hypotesen, og spurte om de hadde forstått den. Jeg lot dem så reflektere omkring den. Hver informant fikk snakke fritt uten innblanding fra meg. Når det stoppet opp for dem, stilte jeg oppfølgings spørsmål.

3.1.2 Analyse av intervjuene

Intervjuene er grunnlaget for min analyse. Jeg begynte med å transkribere intervjuene. Deretter delte jeg hypotesen min inn i ulike underkategorier, tok for meg intervju for intervju, og lette etter data som belyste underkategoriene. Jeg analyserer disse dataene under punkt 4. Ut i fra det jeg satt igjen med, kunne jeg begynne å utarbeide et ”resultat” som jeg kommer tilbake til senere. Dette var en lang og slitsom prosess, men jeg hadde stort utbytte av å gjøre det såpass grundig.

3.2 Validitet og reliabilitet

I litteraturen brukes begrepene *validitet* og *reliabilitet* knyttet til metodens troverdighet.

Validitet står for relevans og gyldighet. Det som måles, må ha relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes. Reliabilitet betyr pålitelighet, og handler om at målinger må utføreskorrekt, og at eventuelle feilmarginer angis(Dalland 2012, s. 52)

Data man samler inn må være relevante for problemstillingen. Jeg valgte å intervju tre lærere, som alle hadde lang erfaring fra yrket. Dette gjorde meg optimistisk med tanke på at de hadde mye erfaring omkring temaet min hypotese beskriver. At jeg brukte diktafon var med på å sikre at det innsamlede materialet er pålitelig.

Muligheten for at mine informanter har lest og tolket min hypotese galt, og at jeg har tolket deres svar galt er selvsagt til stede. Men jeg velger å tolke det slik at vi i denne situasjonen har forstått hverandre rett.

For å få så god reliabilitet på observasjonene mine som mulig, lagde jeg meg et notat rett etter intervjuene. Dette var med på å hjelpe meg i min analyse, da jeg tolket dette materialet. Jeg har hele tiden forsøkt å være bevisst på at mine egne erfaringer og meninger ikke skulle farge mine intervjuer eller tolkninger.

Den kvalitative metoden har klare begrensninger når det gjelder generalisering. Det er derfor være vanskelig å generalisere mine funn til å gjelde alle små skoler. Jeg hadde et lite antall informanter. Dersom jeg hadde intervjuet flere lærere på ulike skoler, kunne funnene mine vært mer overførbare. Svarene på min hypotese vil derfor mest sannsynlig bare ses på som gyldig for den skolen jeg var på.

3.3 Etiske betraktninger

Det er viktig å ivareta anonymitet og taushetsplikt. Unntatt offentlighet, anonymiserte informanter. Data anonymisert ved fare for gjenkjenning av informanter eller personer informantene omtaler.

Det var spennende å høre på mine informanter, om hva de tenkte og hvilket syn de hadde på min hypotese. Jeg hadde et klart mål om at mine egne erfaringer eller meninger ikke skulle påvirke mine informanter. I noen tilfeller hvor jeg frykter at jeg kan ha påvirket informantene, har jeg sett bort fra de aktuelle funnene i analysen av intervjuene. Jeg mener derfor at min analyse gir et dekkende bilde av det informantene uttrykte.

Det at jeg ikke kjente informantene på forhånd, mener jeg var ganske avgjørende for resultatet. Jeg fikk nesten følelsen av at et par av dem virket lettet over å få ha en slik samtale. Det kom ganske tydelig frem hos dem alle, at dette ikke var noe man snakket mye om. Jeg vurderte å lage et spørreskjema, da jeg trodde det ville gi meg mer ”ærlige” svar. Jeg gikk imidlertid bort fra den tanken, etter en samtale med min veileder. Jeg mener selv at jeg har ivaretatt hver enkelt informant, ved at jeg har sikret deres anonymitet og vist dem respekt under intervjuene. Det har altså vært viktigere for meg å ta hensyn til enkeltindividene som jeg har snakket med, fremfor å få et best mulig svar på hypotesen min.

4) Resultat

Transkriberingen av de tre intervjuene ga meg store mengder data og mange sider tekst. I dette kapitlet vil jeg presentere de funnene jeg har gjort som jeg mener er relevante for min hypotese. Jeg har organisert funnene mine i underkapitler som er representative for ulike deler av problemstillingen i oppgaven.

Jeg velger å kalle informantene for ”Mannlig lærer 1”, ”Mannlig lærer 2” og ”Kvinnelig lærer”. Denne anonymiseringen gjør jeg fordi intervjuene er gjort på en liten gruppe og skole, noe som gjør at for mye informasjon kan gjøre at lærerne blir gjenkjent. I noen tilfeller kommer jeg til å skille ut enkelte av informanters besvarelser, men der det er enighet tar jeg å nevner noe generelt. Det er verdt å nevne at Kvinnelig lærer ikke har arbeidet ved denne skolen så lenge. Jeg valgte likevel å intervjuer henne, da hun ble overført fra en enda mindre skole som ble nedlagt.

4.1. Hvordan kan nære relasjoner påvirke hverdagen til en lærer?

Her prøvde jeg å finne ut hvilke relasjoner informantene hadde å forholde seg til i hverdagen, hvis man ser bort fra den ”vanlige” elev – lærer relasjonen. Her er det viktig å påpeke at nære relasjoner er familiære relasjoner, relasjonen til barn av kollegaer, relasjoner til kollegaer eller barn av nære venner. Jeg ønsket å finne ut hvordan disse relasjonene kunne påvirke hverdagen deres, og hvordan man forholdt seg til ulike problemstillinger som kunne oppstå ved at man hadde disse relasjonene. Samtidig ønsket jeg også å se hvordan kulturen ved skolen var for å snakke om disse problemstillingene.

4.1.1 Lærerbarn og lærerrom

Mine informanter var av den oppfatningen at lærerbarn som løp inn og ut av lærerrommet, ikke var en utfordring ved deres arbeidsplass. Dette var ikke noe som hadde blitt diskutert i

kollegiet, men at det muligens var en ”uskreven” regel blant de ansatte. Mannlig lærer 1 sa i tillegg at han trodde alle med egne barn i skolen, ønsket å unngå dette. Han har selv barn i skolen og sa følgende;

”Jeg prøver å formane mine unger med at det ikke er ønskelig, og at en avtale skal gjøres dagen før, så vi slipper de greiene her. Så skjer det jo innimellom da, og det er ikke ønskelig i det hele tatt, og det opplever jeg litt som en felles holdning, at vi i utgangspunktet ikke ønsker.”

Alle lærerne hadde opplevd å ha nære relasjoner ved dagens arbeidsplass eller tidligere arbeidsplasser. Kvinnelig lærer har i tillegg opplevd å være kontaktlærer for eget barn, og var nødt til å ha utviklingssamtaler med barn og ektemann. Dette var noe hun opplevde som uproblematisk. Hun presiserte at hun var opptatt av å skille jobb og privatliv. Ektemannen hadde spurt om det var mulig å ha disse samtalerne hjemme, men hun ønsket ikke å gjøre noen forskjell. Det skulle være likt for alle. Hun hadde også diskutert med kolleger om hun var nødt til å ta utviklingssamtaler med mannen selv, eller om noen andre kunne gjøre dette. Det følte i samme tid unaturlig at noen andre skulle gjøre det, da det var hun som var kontaktlærer.

4.1.2 Synspunkter på kontaktlærerrollen

To av mine informanter, Mannlig lærer 1 og Kvinnelig lærer, har opplevd å ha kontaktmøter med kolleger eller overordnede. Ingen av dem opplevde dette som problematisk. Kvinnelig lærer sa at det kunne være noe nervøsitet i forkant av møtene hvis det var noe spesielt å ta opp, men det gikk bra. Det var viktig for henne at all viktig informasjon om eleven kom frem, og i etterkant tenkte hun ikke noe videre over det. Mannlig lærer 1 følte ikke at noe av dette var utfordrende og skjønte ikke hvorfor dette kunne være et problem for noen. Han valgte å tro at kollegaene var enige i at dette var uproblematisk, da han ikke hadde noen opplevelser eller episoder som skulle tilsi noe annet. Han sier selv at han er en veldig direkte person, og tror at folk tør å si det de mener til han.

Mannlig lærer 1 la også til at han var opptatt av å gå tjenesteveg hvis det var spesielle utfordringer ved et barn av kollega, som han ikke var kontaktlærer for. Dette var for å unngå gnisninger innad i kollegiet. Han opplevde seg ”iaktatt” av en kvinnelig kollega som hadde et barn med spesielle behov som han underviste. Hvis det var noe som hadde skjedd, eller hvis det var noe som gjaldt utviklingen til dette barnet, valgte han å gå veien via kontaktlærer. Men han stolte ikke på at andre var så ærlige som de burde vært, på grunn av vennskapsforhold, spenning mellom kolleger eller naboer. Han mente noen satte det høyere enn barnets beste.

Dette var også noe Mannlig lærer 2 hadde inntrykk av kunne skje, og som han ikke synes noe om.

Mannlig lærer 1 nevnte også en nylig hendelse. Moren til en elev arbeidet på samme skole. Elevens kontaktlærer sa at det hadde gått bra med eleven i den senere tida.

Mannlig lærer 1 underviste også denne eleven, og han var uenig i dette utsagnet. Han hadde en konstant frykt for at eleven skulle slå noen. Dette hadde han formidlet til kontaktlæreren. Han oppdaget senere at dette ikke hadde kommet frem i samtaler kontaktlærer senere hadde med elevens mor. Han var overbevist om at de nære relasjonene var grunnen til dette. For å understreke poenget sitt, henviste han til hypotesen han hadde liggende foran seg, og sa: *”Så det, det du spør om her. Svaret er jo klokkeklart at det, det her er kjempevanskelig. Og mange klarer ikke å være ærlige i den sammenhengen her. Jeg er helt sikker på det.”* I tillegg mente han at dette var et tema man burde snakket mer om i kollegiet. Han sa at man var for redd for å trække hverandre på tærne, og at det var for lite på dagsorden. Plutselig en dag kunne man risikere å komme opp i en situasjon man ikke ante hvordan man skulle komme seg ut av.

4.1.3 Tanker om å undervise egne og kollegers barn

Alle informantene har opplevd å undervise egne barn, men det var noe forskjell i omfang. Kvinnelig lærer, har som nevnt tidligere, vært kontaktlærer for eget barn. Mannlig lærer 1 hadde eget barn i enkelte timer i løpet av ei uke. I tillegg til egne barn, underviser også Mannlig lærer 1 to av nevøene sine ved skolen. Dette opplever han ikke som problematisk i hverdagen sin. Mannlig lærer 2 har også tidligere hatt egne barn i enkelte timer. De var enige om at de ikke ønsket å undervise egne barn, men når forholdene er så små som de er, kan man bli nødt til det, for at timeplanen skal ”gå opp”. De trodde det var slik for alle med egne barn ved skolen.

Ingen av informantene nevner noen store utfordringer ved å undervise egne barn. Mannlig lærer 2 og Kvinnelig lærer nevnte, etter å ha tenkt seg om, at de muligens var strengere med egne barn. Kvinnelig lærer trodde dette kom av at hun var engstelig for at noen av elevene ”følte på at hun forskjellsbehandlet sitt eget barn i positiv forstand”, slik at det heller gikk den andre veien. Hun nevnte blant annet at hennes sønn måtte vente lengre på å få hjelp, fikk svare sjeldnere i timen og ble ikke ”sett” like ofte som de andre elevene i klassen. Dette er noe hun har tenkt mye på i ettertid, og sett at det ikke var helt riktig.

Mannlig lærer 1 mente at det burde være helt uproblematisk. Han mente selv at han ikke trodde han var strengere eller mildere med egne barn. Han nevner også at han skulle ønske det var slik at man kunne bli observert på slike ting, og synes det var et spennende tema.

Informantene var enige om at det var lettere å ta opp faglige utfordringer enn sosiale, når de snakket med kolleger om kollegers barn. Når de spekulerte i hvorfor det var slik, kom de frem til at det var lettere å legge frem noe som det fantes håndfaste bevis på. Det var lettere å snakke ut fra kompetansemålene i hvert enkelt fag i læreplanen, enn å snakke om atferden og de sosiale ferdighetene til barnet. De følte at når de la frem sosiale utfordringer eller bekymringer for en du har en nær relasjon til, snakker du mer om hvem barnet er, enn hva barnet kan. Det var kanskje lettere å akseptere at barnet ikke har nådd alle faglige læringsmål, enn å få høre at barnet ikke har gode sosiale ferdigheter, er voldelig mot andre barn, eller er umoden for alderen.

4.2. Egen og andres profesjonalitet.

Jeg forsøkte å finne ut hvordan informantene skilte mellom yrke og privatliv, og hvordan de skilte mellom de ulike rollene de hadde i lokalsamfunnet. Det var også spennende å høre om hvordan de opplevde at bygdesamfunnet forholdt seg til dem utenfor arbeidstid. I tillegg ønsket jeg å finne ut hvordan de opplevde hvor profesjonelle andre lærere var.

For Mannlig lærer 1 er det viktig å skille mellom de ulike rollene han har, slik at hverdagen skal være overkommelig. Han opplever ikke det som noen utfordring, til tross for at han har mange ulike roller i lokalsamfunnet. Han er trener, men som han selv sier, like fullt pedagog. Mannlig lærer 1 er også musiker, og spiller i et lokalt band. Når han spiller på fester mener han at han har et bevisst forhold til sin rolle i bygdesamfunnet. Han tror at befolkningen ser på han som lærer, selv på fester. Han har opplevd på en bygdefest at en elev kom og spurte om eksamenskarakteren sin. Det at slikt skjer, mener Mannlig lærer 1, viser hvor små forholdene faktisk er. Han kan godt ta en øl, men han blir aldri full på slike arrangementer. Han sier at hvis han skal drikke for å bli full på fest, reiser han bort fra bygda. Han er opptatt av å være et forbilde, det er noe han setter høyt.

Ved spillejobber kan han ha elever som tilskuere. For tiden arbeider han på mellomtrinnet, så det er ikke noe som er aktuelt nå. Dette hadde skjedd tidligere, men han opplevde ikke at elever nevnte noe om dette på skolen. Det tror han kom av at han var forsiktig.

Kvinnelig lærer og Mannlig lærer 2 har ikke hatt andre roller i lokalsamfunnet, utenom det å være privatperson. Grunnen til at de involverte seg så lite, var å unngå uønskede situasjoner.

De unngikk også fester i nærmiljøet, så langt det var mulig, og var bevisste om sin rolle når de var utenfor husets fire vegger.

Som nevnt, er Mannlig lærer 1 opptatt av profesjonaliteten sin. Jeg spurte om han mente at kollegene var like profesjonelle, eller om noen av dem hadde spesielle utfordringer. Han mente at enkelte hadde vanskelig for å se seg selv, og at det generelt varierte hva folk la i det å være profesjonell. Folk er forskjellige på hans arbeidsplass, slik som man er alle andre plasser også.

Kvinnelig lærer nevner at det er meget viktig å være profesjonell som lærer. Hun legger til *”men i det hele tatt, så, så har jeg bestandig reagert på folk som... Ikke det at alt skal være så profesjonelt, men folk som på en måte du ser blåser i å prøve en gang liksom. Det har jeg aldri likt.”* Hun har også sagt i fra ved flere anledninger, og tror at enkelte kanskje var glad for at hun turte å si fra. Hun stiller også spørsmålet underveis, om hva det vil si å være profesjonell. Hun mener at det ikke bare er én riktig måte å være det på, og at man kan være profesjonell ”på sin måte”. Hun mener at personlige egenskaper og livserfaring har betydning for hvordan man er som lærer.

Mannlig lærer 2 opplevde til tider at de på hans arbeidsplass kanskje ikke var like profesjonelle alltid. Det var i hovedsak i forhold til noen utfordringer ved arbeidsplassen. Han opplevde at han og enkelte andre ikke ble hørt og respektert i like stor grad som andre kanskje ble. Han hadde blant annet opplevd at han skulle holde et foredrag fra et kurs han hadde vært på. Kurset hadde handlet om hvordan man møter barn i sorg. Da hadde ”spes-ped-teamet” gått ut, og hadde ikke orket å høre på hva han hadde å fortelle. Det reagerte han kraftig på, da mente han at de som kanskje trengte det mest. Hvis noen andre skulle gjort det samme, mente han kanskje at de hadde blitt sittende, og at dette var noe rektor burde tatt tak i.

4.3. Om å se, og om å si ifra.

Her ønsket jeg å finne ut hvilke tanker informantene hadde gjort seg rundt det å se de utsatte elevene, i forhold til seg selv og andre lærere. Da fokuserte jeg på om de opplevde at det var vanskelig å se, eller om man unngikk å se. I tillegg ønsket jeg å finne ut om dette var et tema man snakket om på arbeidsplassen. Jeg ønsket også å finne ut om de opplevde at folk turte å melde fra om vanskelige saker, og hvordan informantene opplevde å melde fra.

Mannlig lærer 1 sier selv at han har en del erfaring i forhold til det ”å se” de barna som muligens var utsatt for omsorgssvikt, og det å melde fra om. Uten å ha noe tall, trodde han at han var den på ”huset” som hadde sendt mest bekymringsmeldinger til barnevernet. Det

opplevde han som en prøvelse, i forhold til den komfortsonen man kanskje egentlig ønsker å ha som lærer. *”Da treffer du folk på et helt annet vis, og har opplevd det at folk kommer hit og har vært kjempesint på meg. [...] Der har jeg vært borti mye rart av reaksjoner, som er naturlig i en slik sammenheng”*. Han sender også bekymringsmeldinger ved mistanke, det kommer frem i det han sier videre om saken. *”Eller at jeg undrer meg over om det her er omsorgssvikt, så sender jeg bekymringsmelding. Bare for å ha min rolle klarert da.”*

”Det verste med det, er at jeg ikke har tillit til, tillit til barnevern.”

Informantene hadde litt ulike innfallsvinkler når det ble diskutert rundt vanskeligheten med å si fra eller gå videre med vanskelige saker. Det var enighet i at det burde meldes fra, og de mente selv at dette var noe de selv var flinke til. Mannlig lærer 1 sa selv at han nok var den på enheten som hadde meldt inn mest bekymringer til både barnevern og ledelse. Da hadde i alle fall han ”ryggen sin bar”. Det informantene var helt enige om, var at det var alt for lite drøftet i kollegiet, noe som førte til at samtlige var veldig usikre på andre læreres praksis, når det kom å melde fra, utrykke sine bekymringer, hvordan hver enkelt valgte å gå frem når de hadde en følelse på at noe ikke var helt som det skulle.

Kvinnelig lærer hadde ikke vært nødt til å melde inn saker, da hun ikke hadde opplevd at dette var nødvendig ved sin tidligere arbeidsplass. Hun mente selv at nære relasjoner ikke var noen utfordring, og var meget opptatt av at ting skulle være ”ryddig”. Hun tok opp faglige og sosiale bekymringer hos elever, og mente at foresatte fikk ta det som det var.

Mannlig lærer 1 sier at det ikke er noe tvil om at det er vanskeligere å melde sin bekymring, når man jobber på en mindre plass, enn på en større. Og han mener at noen lærere kanskje vurderer naboskapet foran barna. Han var redd for at mange av dem tenkte for mye på det sosiale rundt seg. Han selv opplevde dette som uproblematisk, da han var veldig opptatt av at han skulle gjøre jobben sin. Hvis han da gikk rundt med en dårlig magefølelse og ikke undersøkte dette videre, eller varslet i fra, da gjorde ikke han jobben sin.

Han mistenker at lærere ofte holder igjen for lenge, eller ikke tar det steget ved å si fra, for at de er redde for å bli uglesett av innbyggerne i bygda, eller at det skulle komme i veien for vennskap/naboskap.

Alle informantene var kritiske til hjelpeapparatet rundt seg. De følte ofte på at ting ikke gikk raskt nok, eller at de ikke gjorde jobben sin på riktig måte. De trakk spesielt frem barnevernet. I et tilfelle hadde det gått for langt for Mannlig lærer 1, at han hadde valgt å sende inn en

klage til barnevernet, via fylket. Barnevernet holdt til et godt stykke unna og valgte ofte å ikke komme, når de etterspurte hjelp eller hadde meldt sin bekymring.

5) Drøfting

5.1 Hovedfunn av resultat

Det å undervise egne barn ser tydeligvis ikke ut til å være ei utfordring når man arbeider ved små skoler. Det kan virke som at noen opplever seg selv som strengere mot egne barn, da de har et ønske om at det skal oppleves som rettferdig overfor de andre elevene. Det synes heller ikke å være noen utfordringer å ha kollegaers barn, eller utviklingssamtaler med kollegaer. Hvis det var noen sosiale utfordringer å ta opp, kunne det være noe nervøsitet i forkant av møtene. Informantene var derimot veldig usikre på at alle klarte å forholde seg profesjonelle når relasjonene ble for nærme, og hadde et inntrykk av at det var viktigere å bevare vennskap eller unngå å bli uglesett i bygda, enn å tenke på barnets beste til alle tider. Informantene som hadde kommet i situasjoner der magesfølelsen tilsa det, hadde turt å melte fra til barnevernet, uavhengig av relasjonen med foresatte. At folk kunne drøye eller holde tilbake med dette, var de ikke i tvil om, igjen da for å bevare vennskap eller freden i bygda. Alle informantene var også veldig opptatt av hva man kunne tillate seg å gjøre ute blant folk, når man arbeidet som lærer. De var veldig bevisst sin rolle i samfunnet, og selv om de skilte jobb og privatliv, sto det å være et godt forbilde sterkt. Informantene synes at ulike problemstillinger man kunne som lærer møte i hverdagen, var alt for lite på dagsorden, og skulle gjerne brukt mer tid på å diskutere rundt caser.

5.2 Resultat i forhold til teori

Resultatene viser at profesjonsetikken burde settes mer i fokus for å gi lærere de rette verktøyene. Kvinnelig lærer og Mannlig lærer 2 synes de hadde litt for lite kunnskap til å vite hva man burde se etter og hva man burde gjøre når man kommer opp i vanskelige situasjoner. Det å sette profesjonsetikken i fokus er i følge Bergem (2011) med på å bidra på å gi lærerne de rette verktøyene, slik at de kan ta hensiktsmessige valg, i gitte situasjoner.

Informantene mente selv at de stort sett hadde god dømmekraft, men det var noen punkter enkelte av dem kunne tvile litt på egne evner. Det de derimot var enstemmige om, var tvilen på andre kollegaers evner til å utvise god dømmekraft. De var av den oppfatningen at enkelte lærere valgte en vei som var lettere for seg selv. Og ved å gjøre det, så gjorde de ikke jobben sin, som er å ivareta elevenes interesser. Informantene mente at enkelte lærere satte vennskap

eller naboskap høyere, og var villig til å la enkelte saker gå langt før de ”gjorde jobben sin”. Det å opptre profesjonelt vil i følge Bergem (2011) si at man besitter både faglig kompetanse, regler og retningslinjer, men også ha dømmekraft og relasjonell kompetanse. Hvis det er slik at kollegaer av informantene, eller andre lærere der ute, som velger å ivareta nære relasjoner fremfor å hjelpe elevene sine, må man kanskje kunne si at de opptrer uprofesjonelt. Det som derimot blir vanskeligere å slå fast, er om dette er noe som skjer jevnt over hele landet, eller om det er et fenomen ved grendeskoler. Det fins, som nevnt tidligere, ikke noe nevneverdig teori som jeg har klart å finne om dette spesifikke temaet.

Alle tre informantene mente også at etikk og profesjon var for lite på dagsorden i hverdagen som lærer. Noe Bergem (2011) har funnet ut, har for lite fokus i lærerutdanningen.

Resultatene mine viser i alle fall at det ikke var noe eller nok fokus på de yrkesetiske retningslinjene ved den aktuelle organisasjonen. Det er de som sier noe om en læreres holdninger og hvordan en burde opptre når man utøver yrket sitt. Er det mulig at det er en sammenheng mellom dette? Hvis man ikke fokuserer på det i skoleløpet, er det kanskje en mulighet for at dette også er årsaken til at det er for lite diskusjoner på arbeidsrom og lærerværelser også? Eller er det et organisatorisk problem? Er det for mye eller lite press fra skoleeier som gjør at dette ikke havner mer på dagsorden?

Resultatene jeg har samlet kan tyde på at barnets beste ikke blir ivaretatt i alle former for pedagogisk virksomhet. Dette var det flere ting som tydet på. Det klareste eksemplet var muligens når Mannlig lærer 1 fortalte at han hadde en diskusjon med en kollega om en annen kollegas barn, der han mente at nå gikk alt så bra med dette barnet. Mannlig lærer 1 uttrykte sin bekymring, som senere viste seg å ikke ha nådd frem til barnets mor/deres kollega. I dette tilfellet var Mannlig lærer 1 overbevist om at bekymringen om barnet ikke hadde kommet frem, fordi kollegaen ikke ønsket å komme mellom vennskapet. Hvis det er slike ting som foregår rundt om på småskolene, må man vel kunne si at enkelte feiler i forhold til at yrkesetikkenes primære oppgave er å sikre at hensynet til barnets beste blir ivaretatt (Bergem, 2011, s. 79).

Bergem (2011) nevner også at yrkesetikken er med på å styrke handlingsberedskap og kvalitet i den pedagogiske virksomheten mot barn. Den skal være med å gi en felles etisk plattform for videre utvikling av lærerprofesjonen. Ved å da ikke ha fokus på yrkesetikk, er det da mulig å anta at det motsatte skjer? Altså at handlingsberedskapen og kvaliteten blir svekket? Ut fra de intervjuene som ble gjort, var det flere ting som tydet på at informantene var veldig

usikre på andres praksis. Dette var noe som bekymret dem, og gjorde de litt kritisk til andres måter å håndtere utfordringer på.

Utdanningsforbundet vedtok den profesjonsetiske plattformen i 2012 (Vedlegg 2), men resultatene kan tyde på at ikke alle benytter seg av denne, eller har snakket nok om den. Kanskje er det slik at ikke alle tenker over hvilke konsekvenser deres valg kan ha. Hvis man hele tiden skal gå med skyggelapper, og kun tenke over relasjonene til de vokse, er det barna som blir skadelidende. Hvis barn opplever å ikke bli sett eller hørt, er det også med på å skade relasjonen til barnet. Dette er også noe som ikke er etisk eller yrkesetisk korrekt å gjøre.

I forhold til de ulike rollene man har på arbeidsplassen, da med tanke på å holde profesjonsetikk på dagsorden, kan det virke som om lederen ved den aktuelle skolen ikke gjør jobben sin. I følge det man kan lese på Utdanningsforbundet (2014) er det lederen som har det overordnede ansvaret for at temaet blir satt på dagsorden. I tillegg til dette, er det også leders ansvar å legge til rette for samtaler og refleksjoner internt. Ut fra de intervjuene jeg har gjort, er det ingenting som tyder på at dette har blitt gjort. Er det slik at oppdraget stopper hos lederen, er det kanskje ikke merkelig at de øvrige ansatte, ikke tar eget initiativ til videre diskusjoner.

Hvis alle ledere hadde hatt et fokus på profesjonsetikk, hadde man kanskje unngått hendelser der lærere velger å bevare de nære relasjonene fremfor å sette barnets læring og utvikling i fare. Det som kanskje er mest skremmende å tenke på, er hvis noen velger relasjoner fremfor barnets ve og vel, og overser omsorgssvikt til fordel for relasjonen med den/de foresatte. Hvis dette var mer på dagsorden hadde det kanskje ikke vært slik at man var redd for å trække noen på tærne, enten om det er venner eller kollegaer.

Som Arneberg og Overland (2013) sa om pliktetikken, er det lite rom for menneskelig svakhet og slingringsmonn i etiske konfliktsituasjoner. Da er det kanskje hensiktsmessig at man på skolen har en god måte å arbeide med etiske utfordringer på. De sier også at det er viktig at man i et kollegiet og på egenhånd gjør seg kjent med verdigrunnlaget til kollegiet. Mine resultater viser vel at dette ikke er jobbet grundig nok med, og det er kanskje mulig å anta at det ikke er den eneste skolen som har jobbet godt nok med dette.

Loven er klar og tydelig, der er det lite som gir rom for videre tolking. Resultatene mine har ikke noen konkrete bevis på tilfeller ved lovbrudd, men informantene viste sine tvil og var ikke helt sikker på at alle valgte å melde sine bekymringer når de burde. De var overbevist om at flere lot det gå litt for lenge, eller at de valgte å lukke øynene for det som skjedde rundt dem. Når man i tillegg unngår en samtale med en mor, slik som Mannlig lærer 1 nevnte, så går dette utover guttens videre hverdag og utvikling på både fritid og i skolen. Er det slik at små skoler og samfunn er med på å bryte lovene i opplæringsloven, ved at man er redde for å bli støtt ut fra bygda, fordi de tørr å ta en vanskelig sak? Samme med opplysningsplikten sin overfor barnevernet og sosialtjenesten. Er det kun for å slippe å ta en vanskelig samtale? Er det slik at man er så redd for å gjøre en feil? Ødelegger forholdet til bygda hvis at man melder inn, så viser det seg at det ikke var noe å bekymre seg over?

5.3 Vurdering av metode

Jeg valgte å ha en kvalitativ undersøkelse ved bruk av intervju. Dette for å sikre at jeg fikk svar på det jeg lurte på, og at jeg fikk muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål. Det ligger derimot noen begrensninger i forhold til overføringsverdi, da funnene ikke er generaliserbare. Svarene jeg fikk kan dermed ikke brukes for å fastslå et fasitsvar på min undersøkelse. I utgangspunktet planla jeg en kvantitativ undersøkelse, ved bruk av spørreskjema. Etter nærmere samtale med min veileder, gikk jeg bort fra dette. Hun/vi konkluderte med at det ville bli vanskelig å få konkrete og gode utfyllende svar, ved bruk av spørreskjema. Det at man ikke er fysisk tilstede gjør at man ikke vet om informantene skjønner spørsmålene, og man har heller ikke muligheter for å stille oppfølgingsspørsmål. Jeg kunne også valgt å intervju 6 stykker istedenfor 3, noe som kanskje kunne gitt meg et enda klarere bilde av "trenden" rundt om på de små skolene. Dette hadde derimot vært en utrolig tidkrevende jobb, da jeg valgte å transkribere intervjuene og tolke dem grundig i etterkant. Det at jeg intervjuet bare 3 og at de var fra samme skole kan gjøre at svarene jeg har fått, kun gir et svakt bilde av trenden på skolen, selv om jeg helt klart har funnet noen sammenhenger mellom de tre jeg har.

Jeg valgte altså å lage en *hypotese* med oppfølgingsspørsmål, slik at jeg kunne være med å stille spørsmålene mine. Det er første gangen jeg har laget et intervju til et slikt formål. Jeg har gjort meg opp noen tanker og meninger om spørsmålene i etterkant, og sett at det absolutt var ting jeg kunne gjort annerledes. Jeg ble innimellom ganske engasjert, og det gjorde til at det ble mer samtalepreg enn intervju. Jeg tok valget om å dra til en annen skole enn min egen, helt bevisst. Noe jeg tror var et klokt valg, med tanke på flere områder. Jeg har hele tiden vært

redd for at mine meninger og tanker skulle være med på å farge min intervjuinformant, og at de jeg snakket med ikke skulle tørre å være ærlige. Når jeg sier det på den måten, er det fordi at jeg underveis i min yrkeskarriere har jobbet og snakket med mange flotte mennesker, som absolutt har de beste intensjoner om å gjøre sitt aller beste til enhver tid, men som plutselig har kjent på denne "nærheten" og hva den har gjort med oss. Dette har gjort at man ikke alltid har klart å gjøre det som har vært aller mest nødvendig, og da har det resultert i enten unnløst eller at noen andre har måttet ta over ansvaret.

Jeg gjorde et valg med å ta opp intervjuene, for så å transkribere dem. Dette er et valg jeg ikke angrer på i ettertid. Om mine informanter følte det var ubehagelig å bli tatt opp, det er litt uvisst, men jeg fikk ikke den forståelsen. Det kan hende at de kviet seg for å svare helt ærlig og at de heller svarte det de trodde jeg ville høre eller mente var riktig, med tanke på at de ble tatt opp. Jeg tenkte på dette noen ganger underveis i intervjuene, men det var ikke en gjennomgående tanke hos meg. Jobben ble utvilsomt mye lettere ved å gjøre det på denne måten. I tillegg er det en ressurs å ha intervjuene på lydopptak, da man kan høre på dem om og om igjen. Jeg som intervjuer mister ikke noe informasjonen som informantene kommer med muntlig og jeg kan observere informantene underveis. Ved å transkribere kan jeg bearbeide materialet på en annen måte, og jeg har et godt grunnlag for tolkning.

Det at intervjuene ble avholdt utpå dagen, var av rent logistiske årsaker. Både de og jeg har jobber, så derfor var det egentlig ikke noen andre alternativer. Det at jeg dro til de, på deres arbeidsplass trodde jeg var med på å gi de en trygghetsfølelse, men sett i ettertid er jeg blitt litt usikker. Kanskje kan de ha følt på tanken at de ble "overvåket" av sine kolleger? Jeg må innrømme at jeg ble veldig usikker, det er mulig jeg overanalyserer litt på dette punktet. Om dette var noe jeg skulle gjort annerledes eller ikke, vet jeg faktisk ikke. Det kan jo alltid hende at dette var et miljø de følte seg ubehagelig i, og som kunne ha påvirket svarene deres (Postholm og Jacobsen, 2011:81). For min del så kjentes stemningen veldig naturlig, men man kan jo aldri helt vite hvordan den andre følte det. Om jeg skulle gjort hele prosessen om igjen, så er det med andre ord en del jeg ville ha tenkt enda mer på og kanskje endret litt. Jeg kunne valgt et annet lokale i nærheten, jeg kunne gjort om litt på noen av spørsmålene mine, og ikke involvert meg like mye i samtalen, som jeg til dels gjorde på noen av spørsmålene. Det kan hende det er mer jeg kunne gjort annerledes, man kan jo aldri vite helt sikkert hva som fungerer best for intervjuinformantene da vi alle er forskjellige. Resultatene ga ikke noen veldig tydelige svar, selv om jeg kan se noen tendenser.

6) Konklusjon

Vi må rette fokuset vårt på etikk og profesjonsetikk, og prøve å få alle til å bli mer bevisst sin egen rolle i det hele. Skoleledere og lærere må ta et felles ansvar for at skolen skal være et godt sted og være, der alle ansatte er profesjonelle og har sunne og gode verdier. Skolen som organisasjon må bli flinkere til å diskutere rundt utfordringer som dukker opp i hverdagen og sette yrkesetikk på dagsorden. Lærere synes det er vanskelig å forholde seg til bygda som privatperson, da de blir sett på som lærere uansett hvor de beveger seg utenfor skolen.

Hypotesen jeg presenterte innledningsvis; når relasjonene mellom lærere og elever, foresatte og annet personale blir svært nære, kan det være utfordrende for læreren å opptre profesjonelt, blir vanskelig å bekrefte eller avkrefte. Det jeg derimot har oppnådd med denne oppgaven, er at jeg har gjort de tre informantene mine mer bevisst, og forhåpentligvis har de tatt dette med seg tilbake for å drøfte med sine respektive kolleger. Dette er et meget spennende tema, og det hadde vært interessant å sett resultater fra en omfattende kvantitativ forskning på dette.

Litteraturliste

- Arneberg, P. og Overland, B. (2013) *Lærerrollen*. Oslo: CAPPELEN DAMM AS
- Bergem, T. (2011) *Læreren i etikkens motlys*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Dalland, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Opplæringsloven (2002) Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringsloven#KAPITTEL_11
- Opplæringsloven (2013) Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringsloven#KAPITTEL_17
- Postholm, M. og Jacobsen, D. (2011) *Læreren med forskerblick*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS
- Utdanningsforbundet (2014) *Idéhefte laget av fylkeslaget i Rogaland*. Lastet ned den 29.april 2016 fra <https://www.utdanningsforbundet.no/Hovedmeny/Profesjonsetikk/Materiell/>

Vedlegg

Vedlegg 1 Tilleggsspørsmål til intervju

1. Opplever du noen utfordringer med at elever kommer på personalrommet og spør etter mamma/pappa?
2. Opplever du at du blir ”holdt øye med” i arbeidshverdagen?
3. Opplever du å bli ”holdt øye med” på fritiden?
4. Behandler du eget barn annerledes enn andre elever? (strengere/mildere/lik)
5. Hvordan opplever du at elever forholder seg til at læreren har egne barn på skolen?
6. Hvordan opplever du at kolleger forholder seg til at læreren har egne barn på skolen?
7. Klarer du å se at et barn du er i nær slekt eller relasjon med utsettes for omsorgssvikt?
(seksuelle overgrep, vold, rus)
8. Tror du alle klarer å se et barn utsettes for omsorgssvikt?
9. Klarer du å si ifra hvis du har mistanke om at et barn du er i nær slekt eller relasjon med utsettes for omsorgssvikt? (seksuelle overgrep, vold, rus)
10. Tror du alle klarer å si fra hvis de har mistanke om at et barn utsettes for omsorgssvikt?
11. Har du noen roller i samfunnet, utenom det å være lærer og privatperson? (ex: Trener)
12. Hvordan forholder du deg til arrangementer som har alkohol i bildet?

Vedlegg 2 Den profesjonsetiske plattformen

Lærerprofesjonens etiske plattform

Vi er én profesjon av barnehagelærere, lærere og ledere i barnehage og skole. Vårt samfunnsmandat er å fremme barnehagebarn og elevers læring, utvikling og dannelse. Våre verdier, holdninger og handlinger påvirker dem vi arbeider for og med. Plattformen er et felles grunnlag for å videreutvikle lærerprofesjonens etiske bevissthet. Alle barnehagelærere, lærere og ledere har et ansvar for å handle i samsvar med plattformens verdier og prinsipper.

Lærerprofesjonens grunnleggende verdier

Menneskeverd og menneskerettigheter

Vårt arbeid bygger på verdier og prinsipper nedfelt i universelle menneskerettigheter, spesielt FN's konvensjon om barnets rettigheter. Disse rettighetene skal fremmes og forsvares i barnehage og skole. Menneskeverdets ukrenkelighet, den enkeltes frihet og behovet for trygghet og omsorg er grunnleggende.

Profesjonell integritet

Etisk bevissthet og høy faglighet er kjernen i lærerprofesjonens integritet og avgjørende for å skape gode vilkår for lek, læring og dannelse. Vår metodefrihet og profesjonelle skjønnsutøvelse gir oss et særlig ansvar for å være åpne om de faglige og pedagogiske valgene vi gjør. Samfunnet skal ha tillit til at vi bruker vår autonomi på en etisk forsvarlig måte.

Respekt og likeverd

Den enkeltes egenart og personlige integritet fordrer respekt. Det skal ikke forekomme noen form for undertrykkelse, indoktrinering eller fordomsfulle vurderinger. Alle barnehagebarn og elever har rett til medvirkning. De skal ha frihet til å treffe egne valg innenfor fellesskapets rammer.

Personvern

Overholdelse av taushetsplikt og opplysningsplikt er avgjørende i vårt arbeid. Alle har rett til personvern. Personopplysninger skal forvaltes på måter som verner om barnehagebarn, elever, foresatte og kollegers integritet og verdighet. Mulighetene for elektronisk informasjonsspredning krever særlig kritisk årvåkenhet.

Lærerprofesjonens etiske ansvar

I møte med barnehagebarn, elever og foresatte

Vi har ansvaret for tillitsfull samhandling med dem vi jobber for og med. Vår lojalitet ligger hos barnehagebarn og elever for å fremme deres beste. Sannferdig formidling av kunnskap og faglig god tilrettelegging er avgjørende.

Barnehagelærere, lærere og ledere:

- fremmer alle barnehagebarn og elevers muligheter for lek, læring og danning
- arbeider for å være faglig og pedagogisk oppdatert
- er omsorgsfulle og bevisste makten en har i kraft av rolle og posisjon
- er faglig funderte og etisk reflekterte i arbeidet med vurdering
- fremmer likestilling og likeverd
- møter barnehagebarn, elever og foresatte med respekt
- griper inn og verner barnehagebarn og elever mot krenkelser, uavhengig av hvem det er som utfører dem
- møter kritikk med åpenhet og faglige argumenter

For arbeidsplassen

Vi er kunnskapsrike, ansvarlige og tilstedeværende voksne i barnehagebarn og elevers liv. Som kollegium har vi et felles ansvar for å utvikle et godt utdanningstilbud og for å fremme og videreutvikle vår profesjonalitet.

Kollegiet:

- tar initiativ til etisk refleksjon og dialog med alle ansatte på arbeidsplassene
- samarbeider om å videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og etisk dømmekraft, både internt og i samspill med utdannings- og forskningsmiljøer

- skaper og deltar i en positiv samhandlingskultur der alles synspunkter lyttes til og tas på alvor
- er lojale mot egen institusjons mål og retningslinjer så langt disse samsvarer med samfunnsmandatet og vår profesjonsetiske plattform
- arbeider i åpenhet og tilrettelegger for innsyn fra berørte parter
- respekterer andres kompetanse og erkjenner grensene for egen faglighet
- støtter og tar medansvar når kolleger møter særlige utfordringer i arbeidet
- tar ansvar for å finne gode løsninger, og om nødvendig varsle, når det oppdages kritikkverdige forhold på arbeidsplassen

For barnehage og skole som samfunnsinstitusjoner

Vi er forpliktet på verdiene i barnehagen og skolens samfunnsmandat, slik disse gjennomdemokratiske vedtak er nedfelt i lov- og planverk. Den enkelte barnehagelærer, lærer og leder deler profesjonens ansvar for å fremme barnehagen og skolens formål.

Profesjonen:

- viser mot og målbærer tydelig samfunnsmandatet
- bruker ytringsfriheten og deltar aktivt på faglige og utdanningspolitiske arenaer
- står imot press fra aktører som vil gjøre barnehagebarn og elever til midler for sine mål
- tar ansvar for å varsle når rammevilkår skaper faglig og etisk uforsvarlige tilstander
- tilstreber godt samarbeid, uten at vi påtar oss oppgaver som tilhører andre profesjoners fag- og kompetansefelt
- går ikke på akkord med verdiene i samfunnsmandatet, vårt kunnskapsgrunnlag eller lærerprofesjonens etiske plattform

Barnehagelærere, lærere og ledere er forpliktet på denne plattformen og kan aldri unndra seg sitt profesjonelle ansvar.

Opplasting av samtykkeskjema

Opplasting samtykkeskjema

Last opp pdf.-filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Filopplasting

Filnavn	5208322_cand-5892963_5224941
Filtype	pdf
Filstørrelse	203.959 KB
Opplastingstid	26.05.2016 14:37:54

Neste side
Besvarelse
vedlagt

SAMTYKKE TIL BRUK AV PROSJEKT, KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Anne Laugen

Norsk tittel: Profesjonsetiske utfordringer ved grendeskoler.

Undertittel: Utfordringer med å forholde seg profesjonell når relasjonene blir for nære.

Engelsk tittel: Professional ethical challenges in schools in small villages.

Engelsk undertittel: Challenges with remaining professional when the relations are close.

Studieprogram: Grunnskolelærerutdanninga 1.-7.trinn, deltid

Emnekode og navn: GLD 360 - Pedagogikk og elevkunnskap 4, bachelor

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, Nords' åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 26.05-16

Anne Laugen
underskrift

underskrift

underskrift

underskrift

